

اثر رفتار غیر کلامی مربی بر کیفیت روابط مربی - ورزشکار در ورزشکاران نوجوان رشته های انفرادی

۱. بهرام یوسفی * - ۲. بهشت احمدی

۱. دانشیار دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه رازی کرمانشاه ، ۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه رازی کرمانشاه
(تاریخ دریافت : ۱۴ / ۱۲ / ۱۳۹۱ ، تاریخ تصویب : ۰۵ / ۰۳ / ۱۳۹۲)

چکیده

ارتباط بین مربی - ورزشکار به عنوان یک ساختار چند بعدی و موقعیتی شامل سه فاکتور صمیمیت، تعهد و مکمل بودن است. هدف از این مطالعه نیز بررسی اثر ارتباط بین رفتارهای غیر کلامی مربی بر ارتباط مربی - ورزشکار بود. روش پژوهش زمینه یابی بود، که در یک نمونه ۲۹۳ از ورزشکاران نوجوان ۱۴ تا ۱۷ سال در ورزش های انفرادی (کشتی، ورزش های رزمی و مشتزنی)، شرکت کنندگان به پرسشنامه ارتباط مربی - ورزشکار و مقیاس رفتارهای غیر کلامی مربی پاسخ دادند. در تجزیه و تحلیل اطلاعات از مدل یابی معادلات ساختاری (SEM) استفاده گردید. معادلات ساختاری نشان داد که رفتارهای غیر کلامی حمایتی - تشویقی مربی اثرات مثبت و در مقابل رفتارهای غیر کلامی منفی مربی اثرات منفی بر ابعاد ساختاری ارتباط مربی - ورزشکار (صمیمیت، تعهد و مکمل بودن) دارد. این مطالعه بینشی را در مورد عوامل ارتباطی فراهم آورد که به مربیان اجازه می دهد کیفیت ارتباط با ورزشکاران خود را ارتقاء دهنند.

واژه های کلیدی:

رفتار غیر کلامی، رابطه مربی - ورزشکار، صمیمیت، تعهد، مکمل بودن، تشویق، تنبیه.

مقدمه

بازتاب دهنده اهمیت روابط مربی- ورزشکار برای کارآمدی و موفقیت مرتبگری در ورزش است (جوویت، والند و کاربانو^۸، ۲۰۱۱) (۱۷,۲۷).

علاوه بر مدل مفهومی روابط مربی- ورزشکار، برای تسهیل مسیر پژوهش‌های آتی، جووت و پکزودویسکی^۹ (۲۰۰۷) مدلی یکپارچه از پیش‌آیندها و پی‌آمدات روابط مربی- ورزشکار پیشنهاد داده‌اند (۱۲). این مدل در شکل ۱ نشان داده شده است. آنها با مرور مطالعات و مدل‌های مفهومی از روابط مربی- ورزشکار (ویلیام^{۱۰}؛ ۲۰۰۰؛ پکزودویسکی، ۱۹۹۷؛ لاووی^{۱۱}، ۲۰۰۴، و جوویت، ۲۰۰۵)، عواملی مانند سن، جنسیت، تجربه و شخصیت را به عنوان طبقه تفاوت در ویژگی‌های فردی، عواملی از جمله نُرم‌ها، سُن اجتماعی و زمینه فرهنگی ورزش را به عنوان طبقه عوامل فرهنگی- اجتماعی و مواردی مانند مدت زمان رابطه، جنس مخالف یا موافق بودن طرف رابطه را در طبقه عوامل مربوط به ویژگی‌های رابطه به عنوان پیش‌آیندها پیشنهاد کرده‌اند. این عوامل بر کیفیت رابطه در ابعاد احساسی، شناختی و رفتاری تاثیر می‌گذارند (به نقل از نورد براک^{۱۲}، ۲۰۱۳). کیفیت رابطه مربی- ورزشکار نیز منجر به پی‌آمداتی در بعد فردی مانند انگیزش، عواطف مثبت و یا منفی، رضایت و اجرای ورزشی می‌شود. پی‌آمداتی رابطه مربی- ورزشکار در بعد بین فردی شامل رضایت از ارتباط، تعارض و یا ثبات و پایداری رابطه است (۲۴). در نهایت در بعد گروهی پی‌آمداتی رابطه مربی- ورزشکار می‌تواند مواردی مانند انسجام تیمی، وضوح یا ابهام نقش، و پذیرش اجتماعی باشد. همچنین در این مدل، ارتباطات بین فردی به عنوان عامل میانجی در رابطه بین پیش‌بین‌های روابط مربی-

مطالعات گسترده‌ای در سال‌های اخیر برای درک بهتر ماهیت روابط بین فردی در ورزش صورت گرفته است. این پژوهش‌ها در حوزه روابط ورزشکاران با یکدیگر، والدین و ورزشکاران و مریبان با ورزشکاران تمرکز داشته است (جوویت و چاندی^{۱۳}، ۲۰۰۴). روابط مربی- ورزشکار در دامنه‌ای از اهداف مختلف مانند توسعه عملکرد، دستیابی به موفقیت، حفظ آمادگی و یا به طور ساده‌تر لذت بردن از فعالیت‌های جسمانی شکل می‌گیرد (موین، ۲۰۱۲) (۸). در این زمینه جووت (۲۰۰۵؛ ۲۰۰۷؛ ۲۰۰۷) بر اساس چند مطالعه کیفی یک مدل مفهومی از روابط مربی و ورزشکار را ارائه داد (جووت و کاک‌کریال^{۱۴}، ۲۰۰۸) (۲۲). این مدل از سازه‌هایی شامل احساس تعهد (افکار)، صمیمیت (احساسات)، مکمل بودن (رفتار) و هماهنگی تشکیل شده است. در این مدل مفهومی، تعهد به عنوان بعد شناختی روابط مربی و ورزشکار، به معنی تمایل برای ادامه ارتباط در زمان حال و آینده تعریف شده است (۱۰). صمیمیت به عنوان بعد عاطفی با مفاهیمی مانند دوست داشتن، احترام و اعتماد پیوند دارد، و مکمل بودن به معنی اقدام‌هایی برای همکاری و در برگیرنده احساس آرامش، آسودگی و شایستگی یکی نفر در حضور دیگری است. عامل نهایی به عنوان میزان تجانس و هم‌خواهی ادراک از ارتباطات در بین دو عنصر ارتباطی یعنی زوج مربی و ورزشکار است (رهیند، جوویت و یانگ^{۱۵}، ۲۰۱۲).

استفاده از مدل روابط مربی- ورزشکار در بررسی‌های مربوط به رویکردهای انگیزشی، تئوری مبادله اجتماعی^{۱۶}، تئوری وابستگی متقابل^{۱۷} و تئوری روابط بین فردی^{۱۸}

1. Jowett, & Chaundy

2 . Moen

3 . Cockerill

4 . Rhind, Jowett & Yang,

5 . Social exchange theories

6 . Nterdependence theory

7 . Interpersonal theory

8. Lafreniere, Vallerand & Carbonneau

9 . Podzwadowski

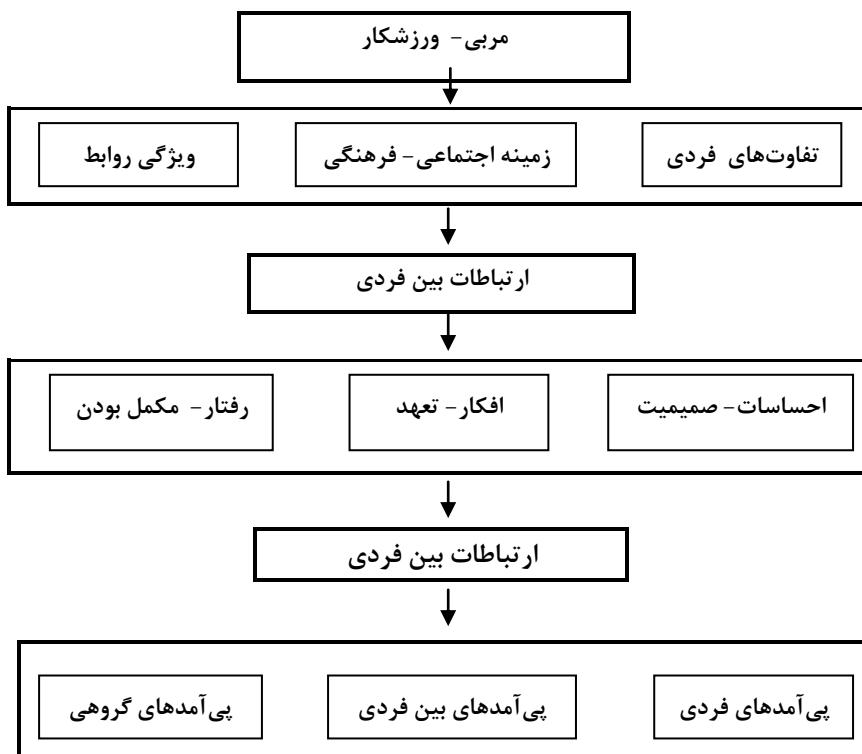
10 . Wylleman

11 . LaVoi

12 . Nordbrock

ورزشکاران و دستاوردهای ناشی از آن دارای نقشی مهم و تعیین کننده است.

ورزشکار و بین روابط مربی - ورزشکار با پیآمدها مطرح شده است. از این رو فرایند ارتباطات در تعامل مربیان و

شکل ۱: مدل یکپارچه روابط مربی - ورزشکار (جوووت و پکزوادویسکی، ۲۰۰۷)

محققان پیشگامی مانند هال^۲ (۱۹۷۹) و آرجیلی^۳ (۱۹۹۲) موضوع ارتباطات غیر کلامی کانون توجه بیشتری فرار گرفت، به طوری که ارتباطات غیر کلامی در سال های اخیر در حوزه علوم مختلف از جمله مردم شناسی، روانشناسی، سلامت، تجارت، قانون و آموزش مورد علاقه محققان بوده است (به نقل از کریمی، دباغی و طباطبایی، ۲۰۱۲).

رفتارها و پیامهای غیر کلامی نقش مهمی در روابط اجتماعی دارد. بسیاری از پژوهشگران بر آن بوده اند که حجم موثر رفتارهای غیر کلامی را در روابط اجتماعی و فردی تعیین کنند. بیرون دسل^۴ معتقد است که این نوع از

در واقع ارتباطات فرآیندی مستمر از ارسال و دریافت پیامهایی است که به مردم اجازه اشتراک در دانش، ایده ها، افکار، اطلاعات، احساسات، هیجان ها و نگرش را می دهد (نکی^۱، ۲۰۰۹). ارتباطات به دو نوع کلامی و غیر کلامی قابل تقسیم است. ارتباطات غیر کلامی عبارت است از کلیه پیامهایی که افراد علاوه بر خود کلام ، آنها را نیز مبادله می کنند. طرز قرار گرفتن، راه رفتن، ایستادن، حرکات جسمی، حالات و حرکات چهره و چشمها، لحن صدا، طرز لباس پوشیدن و غیره جملگی نشانه های ارتباطات غیر کلامی هستند. تا دهه ۱۹۷۰ بیشتر مطالعات بر نوع کلامی ارتباطات متمرکز بود، اما با تلاش

2.Hall

3.Argyle

4.Birdwhistell

1.Negi

کمتر از تنبیه و مجازات استفاده می کنند. از دیدگاه اسمیت، اسمول و هانت^۶ (۱۹۹۷)، روش های تشویقی و رفتار همراه با احترام پی آمدهای رفتاری مثبتی از جمله کاهش ترک ورزش و دست آوردهای روانشناسی مانند بهبود نگرش ورزشکاران نسبت به مربیان را به همراه دارد. به طور معکوس رفتار های نامناسب مربی می تواند منجر به ایجاد اضطراب رقابتی، تحلیل رفتگی، کاهش عزت نفس و عملکرد ضعیف در ورزشکار شود (آمروس^۷، ۲۰۰۷) (۳).

اگرچه پژوهش های متعددی به پیامدهای مربوط به کیفیت روابط مربی - ورزشکار اختصاص یافته است، اما تحقیقات مربوط به پیش آیندهای حفظ و ارتقاء کیفیت روابط محدود بوده است (رهیند و جووت، ۲۰۱۰، ۲۰۰۷). علاوه بر آن، با این که در مدل یکپارچه جووت و پکزوادویسکی (۲۰۰۷) (۱۲)، ارتباطات دارای نقشی مهم در رابطه با کیفیت روابط مربی - ورزشکار و عوامل پیش بین و پی آمدهای آن ذکر شده است. با این وجود، در مدل مورد اشاره، نقش و مفهوم عملیاتی ارتباطات بین فردی مورد توجه قرار نگرفته است. بنابراین، هدف پژوهش حاضر بررسی اثر رفتار غیر کلامی مربی در دو بعد رفتارهای تشویقی و تنبیه‌ی بر کیفیت روابط مربی - ورزشکار از دیدگاه ورزشکاران نوجوان رشته های ورزش انفرادی است. فرضیه های این تحقیق بر اساس مدل مفهومی ارائه شده که در شکل ۲ نیز نشان داده شده است به قرار زیر می باشند:

۱- رفتار غیر کلامی مثبت (تشویقی، حمایتی) بر کیفیت روابط مربی - ورزشکار (احساس صمیمیت، تعهد و احساس مکمل بودن) تاثیر مثبت دارد.

پیامها ۷۰ تا ۶۵ درصد تفسیر معانی در روابط اجتماعی را دربر می گیرند (کریمی و همکاران، ۲۰۱۲). مهرابیان و فریز^۸ (۱۹۶۷) در تحلیل پیامهای ارتباطات بین فردی به این نتیجه رسید که تنها ۳ درصد از معانی به شکل کلامی منتقل می شود و ۹۷ درصد مابقی به شکل غیر کلامی است (به نقل از لاپاکو^۹، ۱۹۷۷). قابل ذکر است که رفتارهای غیر کلامی و ارتباطات غیر کلامی اگر چه در اغلب اوقات به عنوان واژه‌های مترادف به کار برد می شوند (۱۹). اما رفتارهای غیر کلامی دایرۀ محدودتری نسبت به ارتباطات غیر کلامی دارند (بارکر و کولینز^{۱۰}، ۱۹۷۰). در قلمرو تعلیم و تربیت نتایج نشان داده است که ضرایب اثر همبستگی بین رفتار غیر کلامی به موقع و مناسب با یادگیری عاطفی و یادگیری شناختی بیشتر از رفتارهای کلامی معلم است (زاده بابلان، ۱۳۹۱). همچنین در دست یابی به اهداف تدریس تاثیر بیشتری دارد (چاودری و اریف^{۱۱}، ۲۰۱۲) (۵). در ورزش پیامهای غیر کلامی دارای کاربردهای متنوعی هستند. به طور مثال نتایج یک بررسی کیفی نشان داده است که از دیدگاه مربیان بر جسته در ورزش هایی مانند شنا و کشتی ارتباطات غیر کلامی بین مربی و ورزشکار در محیط و شرایط رقابتی دارای اهمیت بیشتری نسبت به ارتباطات کلامی است (آمروس، ۲۰۰۷). یا به طور مثال ورزشکاران والیبالیست از علائم غیر کلامی به منظور بیان نحوه تاکتیک های بازی با هم ارتباط برقرار می کنند (رایولا و توری^{۱۲}، ۲۰۱۲) (۳، ۲۵). در زمینه آموزش، تمرین و آماده سازی ورزشکاران، مربیان با تجربه و موفق بیشتر بر رفتارهای تشویقی و مبنی بر ایجاد لذت، تلاش، تقویت و آموزش مبتنی بر بازخوردهای اصلاحی تاکید دارند و

1 . Mehrabian and Ferris

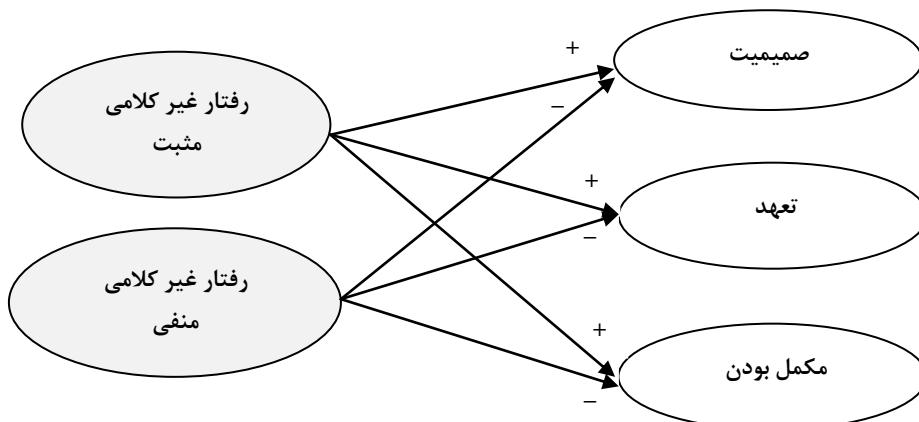
2 . Lapakko

3 . Barker & Collins

4 . Chaudhry & Arif

5 . Raiola & Tore

- ۲- رفتار غیر کلامی منفی (توبیخی، تنبیهی) بر کیفیت روابط مربی - ورزشکار (احساس صمیمیت، تعهد و احساس مکمل بودن) تاثیر منفی دارد.

شکل ۲، مدل مفهومی و فرضیه های تحقیق

استفاده و بقیه پرسشنامه های ناقص از روند تجزیه و تحلیل حذف گردید.

ابزارهای گردآوری داده ها

برای جمع آوری داده ها از دو پرسشنامه استفاده شد: پرسشنامه روابط مربی - ورزشکار (CART-) Q^۲: برای اندازه گیری کیفیت روابط مربی و ورزشکار از این مقیاس ارتباط مربی و ورزشکار جوویت و نومینس^۳ (۲۰۰۴) استفاده شد. در این پرسشنامه بر اساس مدل مفهومی، روابط مربی و ورزشکار در سه بعد میزان صمیمیت (۴ سوال)، تعهد (۴ سوال) و مکمل بودن (۴ سوال) اندازه گیری می شود. این پرسشنامه در سال ۱۳۹۰ در ایران هنجاریابی شده است (بال زاده و تجاری و کامکاری، ۱۳۹۰). در این بررسی آلفا برای خرده مقیاس

روش تحقیق

پژوهشی حاضر همبستگی از نوع مدل یابی معادلات ساختاری^۱ است؛ زیرا در این پژوهش، روابط بین متغیرها در قالب الگوی علی مورد بررسی قرار می گیرد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر را تمامی ورزشکاران پسر ۱۴ تا ۱۷ سال شهر کرمانشاه از بین رشته های ورزشی کشتی، مشت زنی و ورزش های رزمی تشکیل می دهند که در سالنهای ورزشی این شهر مشغول به فعالیت هستند. از آنجاییکه صاحب نظران مدل یابی معادلات ساختاری توصیه می کنند که در این گونه پژوهش ها حجم نمونه حداقل ۲۰۰ نفر باشد، در پژوهش حاضر ۳۵۰ نفر از عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند که از این تعداد ۲۹۳ پرسشنامه بطور کامل تکمیل شده بود که در پژوهش

2.Coach- Athlete Relationship Questionnaire
3.Ntoumanis

1.Structural Equation Modeling (SEM)

محل تمرین و به شکل نمونه‌گیری خوش‌ای انجام شد. به این منظور فهرستی از اماکن و جلسات تمرین ورزش‌های مورد نظر تهیه شد و سپس به قید قرعه اماکن وساعات تمرینی مشخص شد. معیار ورود حد اقل ۶ ماه سابقه تمرین در یک سالن و پیش یک مربی در نظر گرفته شد. پیش از توزیع پرسشنامه‌ها اهداف تحقیق و شیوه پاسخ‌گویی برای نمونه‌ها توضیح داده شد و به طور شفاهی رضایت آنان اخذ شد. برای ایجاد اطمینان در پاسخ دهنده‌گان پرسشنامه‌ها به آنان خاطر نشان شد که ضرورتی به ذکر نام نیست، پاسخ دهنده‌گان پس از تکمیل پرسشنامه‌ها آنها را در جعبه‌ای که به این منظور تهیه شده و در سالن تمرین قرار داده شده بود می‌انداختند. برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS و AMOS نسخه ۱۸ استفاده شده است.

نتایج و یافته‌های تحقیق

از تعداد ۳۵۰ پرسشنامه توزیع شده تعداد ۲۹۳ (٪۸۴) پرسشنامه تکمیل و قابل بررسی بود. از این تعداد ۱۲۵ نفر کشته گیر (٪۴۳)، ۹۲ نفر در ورزش‌های رزمی (٪۳۱) و ۷۶ نفر (٪۲۶) در رشته مشت زنی فعالیت داشتند. میانگین سنی شرکت کننده‌گان برابر با (۱۵/۷۷±۰/۵۷) بود. نتایج توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق در جدول شماره ۱ ارائه شده است. این نتایج گویای آن است که به طور متوسط از نظرورزشکاران، رفتارهای غیر کلامی مثبت مریبان اندکی بیشتر از رفتارهای غیر کلامی منفی است. اولویت میانگین‌های روابط مربی-ورزشکار به ترتیب مربوط به احساس صمیمیت، مکمل بودن و تعهد است. میانگین همه متغیرهای تحقیق از متوسط دامنه اندازه‌گیری بیشتر است.

در شکل ۳، نتایج مربوط به مدل‌های معادلات ساختاری و اندازه‌گیری در حالت تخمین استاندارد

هابه ترتیب برای صمیمیت ۰/۸۳، برای تعهد ۰/۷۸ و برای مکمل بودن ۰/۸۴ به دست آمد.

مقیاس اصلاح شده ادراک بازخورد معلم^۱: برای اندازه‌گیری رفتارهای غیر کلامی از تحقیق کوکا و هیین^۲ (۲۰۰۳) استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۶ سؤال است که دو بعد رفتار غیر کلامی مثبت (تشویقی) در ۳ سؤال (به طور مثال: مربی ام در واکنش به اجرای خوب یک تمرین، به من لبخند می‌زنند)، و رفتار غیر کلامی منفی (تنبیهی) را در ۳ سؤال (به طور مثال: مربی ام در واکنش به اجرای ضعیف تمرین من با اوقات تلخی به من نگاه می‌کند)، را در طیف ۷ گزینه‌ای لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد می‌سنجد. بررسی‌های مقدماتی برای اندازه‌گیری ویژگی‌های روان‌سنگی انجام شد. نتایج تحلیل عامل اکتشافی با چرخش واریماکس دو عاملی بودن رفتارهای غیر کلامی را تأیید کرد که عامل اول با سه سؤال و ارزش ویژه ۰/۳۳ مربوط به رفتار غیر کلامی مثبت و عامل دوم نیز با سه سؤال با ارزش ویژه ۱/۵۳ مربوط به رفتارهای غیر کلامی منفی بود. بار عاملی سؤالات از ۰/۷۴ تا ۰/۸۵ بود. شاخص کایزر- مایر- اولکین^۳ (KMO) برابر با ۰/۷۰ و آزمون بارتلت^۴ در سطح معنی دار ۰/۰۰۱ بود. واریانس تجمعی تبیین شده برای دو عامل برابر ۶۶٪ بود. پایایی درونی به وسیله آلفای کرونباخ برای رفتار غیر کلامی مثبت برابر با ۰/۷۲ و برای رفتار غیر کلامی منفی برابر با ۰/۷۶ به دست آمد.

روش اجرا

بر اساس زمان‌ها و مکان‌های مختلف تمرین در سالن‌های ورزشی توزیع و جمع آوری پرسشنامه‌ها در

1 . Modified Perceptions of Teacher's Feedback scale (PTF)

2 . Koka. & Hein

3 . Kaiser- Meyer- Olkin

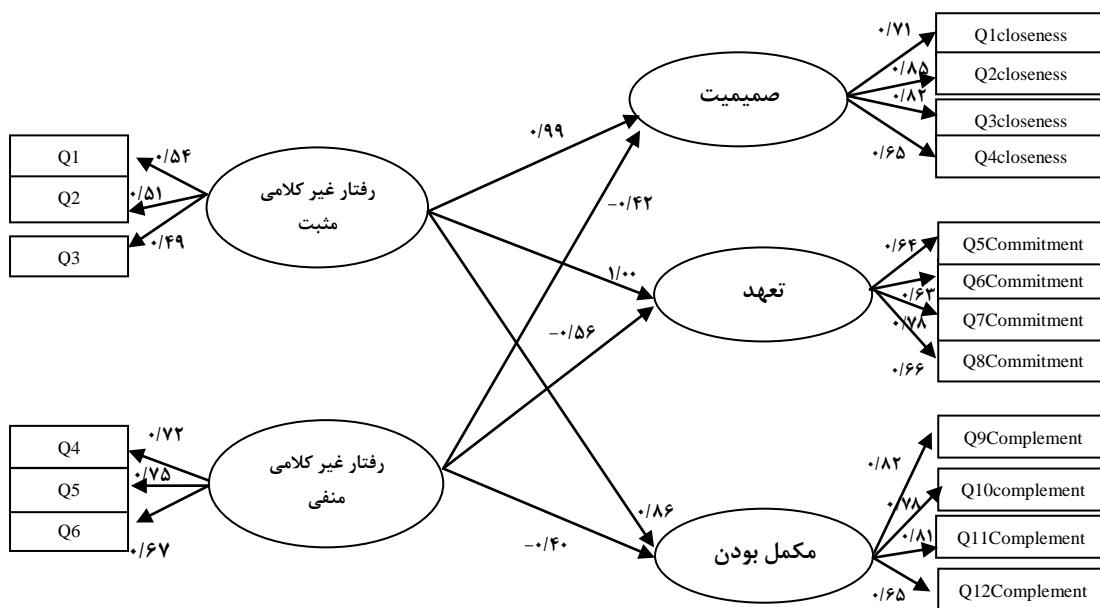
4 . Bartlett's Test Of Sphericity

شده است. این نتایج نشان می دهد بالاترین ضریب تاثیر رفتارهای غیر کلامی مثبت بر تعهد (تمایل برای ادامه روابط ورزشکار با مربی) سپس احساس صمیمیت با مربی و پس از آن احساس مکمل بودن مربی برای ورزشکار است. رفتارهای غیر کلامی منفی نیز به طور معکوس بر تعهد، صمیمیت و مکمل بودن تاثیر دارد.

گزارش شده است. که هم ضرایب مسیر و هم بار عاملی متغیرهای نشانگر در مدل اندازه‌گیری را نشان می‌دهد. همچنین نتایج مربوط به شاخص‌های برازش مدل شامل: $RMR = .054$; $RMSEA = .05$; $X^2/df = 1/85$; $CFI = .93$; $NFI = .92$; $AGFI = .90$; $GFI = .93$ و $IFI = .93$ (IFI) همگی در سطح قابل قبول بود. همچنین در جدول شماره ۲ به منظور وضوح بیشتر، نتایج ضرایب مسیر در حالت تخمین استاندارد گزارش

جدول شماره ۱- نتایج توصیفی متغیرهای تحقیق

دانمه	میانگین	انحراف معیار
رفتار غیر کلامی مثبت	۳/۴۷	۱/۵۲
رفتار غیر کلامی منفی	۳/۳۱	۱/۶۳
صمیمیت	۵/۳۵	۱/۵۰
تعهد	۵/۰۹	۱/۳۳
مکمل بودن	۵/۱۷	۱/۴۵

شکل ۳- نتایج ترسیمی مدل های ساختاری و اندازه‌گیری در حالت تخمین استاندارد

*توجه شود که PPNVF^۱ به عنوان مخفف برای رفتار غیر کلامی مثبت و PNNVF^۲ به عنوان مخفف برای رفتار غیر کلامی منفی است

1 . Perceived positive nonverbal feedback
2 . Perceived negative nonverbal feedback

جدول ۲- نتایج تحلیل مسیر بر اساس مدل معادلات ساختاری

مسیر	مکمل بودن	تعهد	صمیمیت	حال استاندارد	سطح معنی داری	ضرایب تخمین در	$p \leq .01$
رفتار غیر کلامی مثبت	---	---	---	معنی دار	۰/۹۹	صمیمیت	معنی دار
	---	---	---	معنی دار	۱	تعهد	معنی دار
	---	---	---	معنی دار	۰/۸۶	مکمل بودن	معنی دار
رفتار غیر کلامی منفی	---	---	---	معنی دار	-۰/۴۲	صمیمیت	معنی دار
	---	---	---	معنی دار	-۰/۵۶	تعهد	معنی دار
	---	---	---	معنی دار	-۰/۴۰	مکمل بودن	معنی دار

پیامدهای تاثیر افراد در کنش متقابل شامل هزینه‌ها و منافعی است. این هزینه‌ها می‌تواند شامل اضطراب، تعارض، ستیز و یا دستاوردهایی مانند شادکامی، کامیابی و خوشنودی باشد (جووت و نزلک^۳، ۲۰۱۱). از این رو، استفاده از روش‌های ارتباطی سازنده همراه با احترام متقابل علاوه بر تقویت روابط مریبی- ورزشکار، ضامن پیامدها مثبت و دستاوردهای مهمی در ورزش چه به شکل قهرمانی و چه به شکل تغیری است (جووت و چاندی، ۲۰۰۴). همچنین، بر اساس مدل یکپارچه روابط مریبی - ورزشکار که از سوی جووت و پکزوادویسکی (۲۰۰۷)، پیشنهاد شده است، کیفیت روابط مریبی و ورزشکار می‌تواند پیامدهای مهمی در ابعاد فردی، میان فردی و گروهی داشته باشد. این ادعا از طریق بررسی‌های علمی مورد تأیید بوده است. شواهدی مؤید آن است که کیفیت روابط بین فردی مریبی و ورزشکار با متغیرهای مانند رضایت ورزشکار (جووت و نومینس^۴، ۲۰۰۴)، عزت نفس و عملکرد موفق ورزشکار (جووت و کاکریال^۵، ۲۰۰۳)، شادکامی و رفاه ورزشکار (جووت و کلارک کارت^۶، ۲۰۰۶)، تعصب ورزشی (لافرنییر، جووت، والرند، دانهودو و لوریمیر^۷، ۲۰۰۸)، و انسجام تیمی (جووت و چاندی، ۲۰۰۴)، همبسته است. اما این پی

بحث و نتیجه‌گیری

اگرچه در دهه ۱۹۸۰ مطالعات مربوط به کنش‌های متقابل مریبی و ورزشکار مرکز بر رویکرد بررسی مهارت‌های رهبری مریبی و چگونگی تاثیر و یا ارتباط آن با ایجاد انگیزه، رفتار و عملکرد ورزشکار بود، اما از سال‌های دهه ۱۹۹۰ پژوهش‌ها بیشتر به سمت رویکرد موضوعی روابط بین فردی و آثار شناختی، عاطفی و رفتاری آن در روابط متقابل مریبی- ورزشکار مرکز یافته است (میلر، فرانکن و کیفر^۸، ۲۰۰۷). از این رو پژوهش حاضر به منظور بررسی اثر رفتار غیر کلامی مریبی بر کیفیت روابط مریبی - ورزشکار انجام شد. مدل مورد بررسی از برآذش قابل قبولی برخوردار بود. نتایج مؤید آن بود که رفتار غیر کلامی مریبی که همراه با احساس تشویق و تأیید ورزشکار باشد، ضریب تأثیر معنی‌داری در ایجاد احساس صمیمیت، تعهد و مکمل بودن دارد. به طور معمکوس رفتارهای غیر کلامی که با خود پیامها و نشانه‌هایی از توبیخ و تنبیه را به همراه دارد به شکل منفی بر روابط مریبی- ورزشکار اثر گذار است. پژوهش‌های مشابه‌ای که نتایج این تحقیق به طور مستقیم با آنها مقایسه شود یافت نشد. اما نتایج این بررسی بر اساس نظریه‌ها و مدل‌های موجود و تحقیقاتی که به طور غیر مستقیم با تحقیق حاضر اشتراک موضوعی دارند قابل تفسیر است. بر مبنای تئوری وابستگی متقابل^۹

3 . Nezlek

4 . Ntoumanis

5 . Cockerill

6 . Clark-Carter

7 . Donahue & Lorimer

1 . Miller, Franken & Kiefer

2 . Interdependence Theory

نوجوانی ورزش می‌کنند نمی‌توانند به مقام‌های بزرگ دست یابند. با این حال شرکت نوجوانان در ورزش دارای دستارودهای بسیار مهم در سلامت جسمی و روانی آنان است. شروع فعالیت جسمانی ممکن است با انگیزه‌های اولیه متعددی همراه باشد، اما ادامه فعالیت جسمانی بدون تردید تا حدود زیادی وابسته به تجربه‌های خواشایند یا ناخواشایند از فعالیت‌های ورزشی در دوران کودکی و نوجوانی است (Saliyowan, Paquette, Holt & Bloom², ۲۰۱۲). یکی از چالش‌های کلیدی برای مریبان و محققان همکاری برای اطمینان از ایجاد تجربه‌ای مثبت در ورزش است (لانگان، بلک و لانس‌دیل^۳, ۲۰۱۳). از این رو، برقراری ارتباط مناسب از سوی مریبان با ورزشکاران یک اقدام ضروری و غیر قابل اجتناب برای ایجاد تاثیرات مثبت در فعالیت‌های مربوط به یادگیری، پیشرفت و موفقیت در فعالیت‌های ورزشی است.

تحقیق حاضر بر ارتباط غیر کلامی متمرکز بوده است. دلیل این موضوع آن است که مهارت‌های ارتباط غیر کلامی از این جهت که دارای ظرفیت و توانایی انتقال احساسات و هیجانات مختلف مانند خشم، شادی، عصبانیت و غیره می‌باشد، دارای اهمیت زیادی است. از این منظر، بسیاری از پیام‌های ناگفته و ناشنیده‌ای وجود دارند که دارای تأثیر عمیق ادراکی و احساسی هستند. بنابراین توجه به نوع پیام و شیوه‌های برقراری ارتباط بسیار مهم هستند.

از آنجا که مهارت‌های ارتباط موثر آموزش پذیر است، و با توجه به اهمیت مهارت‌های ارتباطی در اثربخشی مریبیگری، گذراندن دوره‌های آموزشی ارتباطات برای برقراری رابطه مناسب و اثر بخش مریبان با ورزشکاران کمک کننده است. محققانی مانند کوته و گیلبرت^۴

آمدهای مثبت همانگونه که در شکل ۱ در مقدمه این گزارش نشان داده شده است از مسیر ارتباطات و چگونگی کیفیت روابط مربی - ورزشکار امکان پذیر می‌شود. ورزشکاران نوجوان از پرداختن به ورزش اهداف متفاوتی را دنبال می‌کنند، بسیاری از آنان ممکن است به دنبال کسب مقام و قهرمانی باشند. علاوه بر ویژگی‌های فردی مانند استعداد ورزشکار و عوامل محیطی، مریبان دارای نقش بسیار مهمی در پیشرفت ورزشکاران در مسیر قهرمانی هستند. بررسی‌ها در مورد قهرمانان المپیکی و جهانی نشان داده است که این ورزشکاران احساس صمیمیمت بالایی با مریبان خود داشته‌اند. به طور مثال، بررسی همری (۱۹۸۶) از طریق مصاحبه با ورزشکاران نخبه در رده جهانی نشان داد که ۶۸ درصد مصاحبه شوندگان معتقد بودند بدون حمایت مربی نمی‌توانستند به موفقیت‌های بزرگ و دشوار دست یابند (به نقل از جووت و نومینس، ۲۰۰۴). یک بررسی در مجارستان نشان داد که از دیدگاه مریبان برجسته و ورزشکاران دارای مقام المپیکی، ایجاد یک محیط الهام بخش از سوی مربی با تاکید بر روابط کیفی مربی - ورزشکار برای کسب موفقیت در رده‌های جهانی ضروری است (Trzaskoma, Bognar, Ríos و جاکزی^۱, ۲۰۱۲). همچنین جووت و کاکریال، (۲۰۰۳)، در بررسی روابط بین فردی مربی - ورزشکار در بین ۱۲ مدلایست المپیکی دریافت که آنها مریبان خود را به عنوان دوستی بسیار نزدیک و در جایگاهی همانند پدر و مادر خود می‌انگاشتند. این پیوند عاطفی با بیان عبارت‌هایی مریبوط به احترام و اعتماد متقابل همراه بود. بنابراین، حفظ و بهبود روابط مربی - ورزشکار می‌تواند به عنوان یکی از متغیرهای اثر گذار بر موفقیت ورزشکاران مستعد قهرمانی تلقی شود. از سوی دیگر، واقعیت آن است که همه کسانی که در دوران

2 . Sullivan, Paquette, Holt & Bloom

3 . Langan, Blake & Lonsdale

4 . Cote & Gilbert

1 . Trzaskoma-Bicscsy, Bognar, Revesz & Geczi,

عین حال به تحیکم روابط مربی و ورزشکارو پی‌آمدهای آن منجر شود. از این رو شایسته است که مربیان به رفتارهای غیر کلامی خود در ارتباط با ورزشکاران توجه بیشتری داشته باشند و از بازخوردهای غیر کلامی مثبت همراه با تشویق و ایجاد حس احترام استفاده بیشتری نمایند. از سوی دیگر با توجه به اهمیت ارتباطات در اثربخشی مربیگری برگزاری دوره‌های آموزشی برقراری ارتباط موفق در مربیگری از طرف فدراسیون‌ها و هیئت‌های ورزشی می‌تواند گامی موثر برای تقویت روابط مربی-ورزشکار و پی‌آمدهای مثبت آن باشد.

(۷) نیز مربیان را تشویق و توصیه به جستجوی روش‌هایی می‌کنند که منجر به بهبود مستمر دانش ارتباط بین فردی می‌شود. به لحاظ نظری، تحقیق حاضر تلاش داشته است که بر غنای ادبیات مربوط به روابط مربی - ورزشکار بیافزاید. همچنین از مواردی که تحقیق حاضر بر آن تاکید داشته است فراهم سازی زمینه‌ای برای افزایش آگاهی مربیان از پی‌آمدهای نوع و شیوه‌های تعامل با ورزشکار بود. کسب آگاهی از دیدگاه و احساس ورزشکاران نسبت به مربیان برای موفقیت در ارتباط اثر بخش و متقابل مربی-ورزشکار ضروری است. به گفته محققان مانند لوریمر و جووت^۱ (۲۰۰۹)، بسیاری از مربیان تا حدود زیادی در استنباط احساس و تفکر ورزشکاران نسبت به خودشان اشتباه می‌کنند. با این حال و به طور منطقی مربیانی که از دیدگاه ورزشکاران نسبت به خودشان آگاهی دارند در مربیگری موفق‌تر و دستاوردهای بهتری خواهند داشت. یکی از روش‌های کسب و تعمیق آگاهی در ارتباط نگرش ورزشکاران نسبت به خودشان توجه به آثار و پی‌آمدهای رفتارهای کلامی و غیر کلامی مربی در ارتباط با ورزشکار است.

در نتیجه گیری کاربردی، بررسی حاضر همسو با نتایج تحقیقات (کوستورت و کنروی^۲؛ ۲۰۰۶؛ اسمیت و اسمول، ۱۹۹۰) بر این نکته تاکید دارد که رفتارهای تشویقی و حمایتی مربی علاوه بر تحکیم رابطه مربی و ورزشکار موجب تسهیل در رشد و توسعه ورزشکاران می‌شود. بنابر این اگرچه در برخی از موارد ممکن است رفتار یا بازخورد مبتنی بر تذکر و یا حتی توبیخ از سوی مربی برای حصول اهداف آموزشی و تربیتی اجتناب ناپذیر به نظر برسد، اما استفاده از روش‌های حمایتی و تشویقی می‌تواند مسیر دستیابی به اهداف را هموارتر کند و در

1 . Lorimer

2 . Coatsworth & Conroy

منابع و مأخذ

۱. بال زاده، امیرضا؛ تجاری، فرشاد؛ کامکاری، کامبیز (۱۳۹۰). «استانداردسازی پرسشنامه روابط بین مربی - ورزشکار CARF-Q». *فصلنامه المپیک*، سال نوزدهم، شماره ۳.
۲. زاهد بابلان، عادل. (۱۳۹۱). «میزان هم خوانی روابط کلامی وغیر کلامی معلمان در جریان تدریس و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان». *مجله روان شناسی مدرسه دوره ۱*، شماره ۶۱/۱، صص ۴۶-۶۰.
3. Amorose, A. J. (2007). “*Coaching effectiveness: exploring the relationship between coaching behavior and self-determined motivation*”. In M. S. Hagger, & N. L. D. Chatzisarantis (Eds.), *Intrinsic motivation and self-determination in exercise and sport* (PP: 209-227). Champaign, IL: Human Kinetics.
4. Barker, L. L. & Collins, N. B. (1970). “*Nonverbal and kinesic research*”. In P. Emmert & W. D. Brooks (Eds.), *Methods of research in communication* (PP: 343-371). Boston: Houghton Mifflin.
5. Chaudhry, N. A. & Arif, M. (2012). “*Teachers' Nonverbal Behavior and Its Impact on Student Achievement*”. *International Education Studies*; 5(4): PP:56-64.
6. Coatsworth, J. D. & Conroy, D.E. (2006). “*Enhancing the self-esteem of youth swimmers through coaching training: Gender and age effects*”. *Psychology of Sport and Exercise*; 22(7): PP:173-192.
7. Cote, J., & Gilbert, W. (2009). “*An integrative definition of coaching effectiveness and expertise*”. *International Journal of Sport Science and Coaching*, 4(3): PP:307-323.
8. Jowett, S. & Chaundy, V. (2004). “*An investigation into the impact of coach leadership and coach-athlete relationship on group cohesion*”. *Group Dynamics: Theory, Research and Practice*, 8(4): PP: 302-311.
9. Jowett, S. & Nezlek, j. (2011). “*Relationship interdependence and satisfaction with important outcomes in coach-athlete Dyads*”. *Journal of Social and Personal Relationships*; 29(3): PP: 287-301.
10. Jowett, S., & Cockerill, I. M. (2003). “*Olympic Medalists' perspective of the athlete-coach relationship*”. *Psychology of Sport and Exercise*; 4, PP:313-331.
11. Jowett, S., & Ntoumanis, N. (2004). “*The Coach-Athlete Relationship Questionnaire (CART-Q): Development and initial validation*”. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*; 14, PP:245-257.

12. Jowett, S., & Podzwarcowski, A. (2007). “*Understanding the coach-athlete relationship*”. In S. Jowett, & D. Lavallee (Eds.), *Social Psychology in Sport* (pp. 3–14). Champaign, IL: Human Kinetics.
13. Jowett, S., Clark-Carter, D. (2006). “*Perceptions of empathic accuracy and assumed similarity in the coach-athlete relationship*”. *Journal of the British Psychological Society*; 45, PP:617-637.
14. Karimi, M., Dabaghi, A. Tabatabaei, O. (2012). “*The Impact of Nonverbal Communication on Iranian Young EFL Learners' Attitudes and Understanding of Lexical Items*”. *BELT Journal Porto Alegre*; 3 (2): PP:188-203.
15. Koka,A. & Hein,V.(2003). “*Perceptions of teacher's feedback and learning environment as predictors of intrinsic motivation in physical education*”. *Psychology of Sport and Exercise*; 4, PP:333–34.
16. Lafreniere, M. A. K., Jowett, S., Vallerand, R. J., & Carbonneau, N. (2012). “*Passion for coaching and the quality of the coach-athlete relationship: The mediating role of coaching behaviors*”. *Psychology of Sport and Exercise*; 12, PP:144-152.
17. Lafreniere, M. A. K., Jowett, S., Vallerand, R. J., Donahue, E. G., & Lorimer, R. (2008). “*Passion in sport: On the quality of the coach-athlete relationship*”. *Journal of Sport and Exercise Psychology*; 30, PP: 541-560.
18. Langan, E. Blake, C. & Lonsdale, C. (2013). “*Systematic review of the effectiveness of interpersonal coach education interventions on athlete outcomes*”. *Psychology of Sport and Exercise*; 14, PP:37-49.
19. Lapakko, D. (1997). “*Three cheers for language: A closer examination of a widely cited study of nonverbal communication*”. *Communication Education*, 46 (1): PP:63-67.
20. Lorimer, R., & Jowett, S. (2009). “*Empathic accuracy, meta-perspective, and satisfaction in the coach-athlete relationship*”. *Journal of Applied Sport Psychology*, 21, PP:201-212.
21. Miller, M, J., Franken, N., & Kiefer, K. (2007). “*Exploring Touch Communication between Coaches and Athletes*”. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*, 7(2): PP:1 – 13.
22. Moen, F. (2012). “*Subjective Beliefs Among Sport Coaches About Communication During Practice*”. *Scandinavian Sport Studies Forum*; 3, PP:121–142.
23. Negi, S. J. (2009). “*The role of teachers' nonverbal communication in ELT classroom*”. In *Journal of Nelta*; 14, PP:1-2.
24. Nordbrock, M, J. (2013). “*Can't We All Just Get Along? The Impact Of Goal Orientation On The Coach-Athlete Relationship And Coach-Athlete Communication*”. A Thesis Submitted to University of Tennessee at Chattanooga.

25. Raiola, G., & Tore, D. T. (2012). “*Non-Verbal Communication and Volleyball: A New Way to Approach the Phenomenon*”. *Mediterranean Journal of Social Sciences*; .3 (2): PP:347-356.
26. Rhind, D. J. A. & Jowett, S. (2010). “*Relationship maintenance strategies in the coach-athlete relationship: The development of the COMPASS model*”. *Journal of Applied Sport Psychology*; 22, PP:106-121.
27. Rhind, D. J. A.; Jowett, S.; Yang, S. X. (2012). “*A comparison of athletes' perceptions of the coach-athlete relationship in team and individual sports*”. *Journal of Sport Behavior*.35 (4): PP:433-452.
28. Smith, R. E., Smoll, F.L., & Hunt, E. (1977). “*A system for the behavioral assessment of athletic coaches*”. *Research Quarterly*; 48, PP:401-407.
29. Smith, R.E., & Smoll, F.L. (1990). “*Self-esteem and children's reactions to youth sport coaching behaviors: A field study of self-enhancement processes*”. *Developmental Psychology*; 26,PP: 987–993.
30. Sullivan ,P., Paquette ,K., Holt ,N., & Bloom ,G. (2012). “*The Relation of Coaching Context and Coach Education to Coaching Efficacy and Perceived Leadership Behaviors in Youth Sport*”. *The Sport Psychologist*; 26,PP: 122-134
31. Trzaskoma-Bicsérday, G., Bognár, J., Révész, L., & Géczi, G. (2012). “*The Coach-Athlete Relationship in Successful Hungarian Individual Sports*”. *International Journal of Sports Science & Coaching*; 2 (4): PP:485-495.